

Van 1981 tot 2013:

(THE) EVIL DEAD

en de ondraaglijke gruwel van het bestaan

Volgens Hollywood maakt elke negen jaar een nieuwe filmgeneratie zijn opwachting. Om te vieren dat nu al een derde generatie Sam Raimi's *THE EVIL DEAD* kan ontdekken, werd een nieuwe versie van de horrorklassieker uit 1981 gemaakt. De Uruguayaanse regiedebutant Fede Alvarez leverde een reboot af die volgens producent Sony "de meest beangstigende film is die je in je leven zal zien". Een slogan die even over the top is als de film, maar *EVIL DEAD* is in zijn barokke brutaliteit wél een krachtige weerspiegeling van de huidige angstcultuur. — IVO DE KOCK

Wanhoop is de prijs die men betaalt voor zelfbewustzijn", schreef Friedrich Nietzsche en de donkere romantiek die als onderstroom van horror hevig reageert op het rationele ontkennen van angst en mysterie, legt eigenlijk de ondraaglijke gruwel van het bestaan bloot. Voor alle generaties en in alle tijden maar vooral ook wanneer de maatschappelijke malaise sterk is. Geregeld is er sprake van een (economische en/of creatieve) crisis van de horrorfilm maar anno 2013 is het genre weer *alive and kicking*. In het eerste weekend van het jaar verraste *Texas Chainsaw 3D* (John Luessenhop) door naar de top van de box office te stormen terwijl begin juni de kleine onafhankelijke productie *The Purge* (James DeMonaco) de blockbuster *Fast & Furious 6* achter zich liet. Bovendien zijn er eindelijk opnieuw films om naar uit te kijken. Zoals *The Lords of Salem* van Rob Zombie, *Haunter* van Vincenzo Natali en *The Green Inferno* van Eli Roth. Opmerkelijk is dat de studio's lessen getrokken hebben uit voorbije debacles. Het besef is gegroeid dat de houdbaarheid van modieuze subgenres (*found footage*, *torture porn*) beperkt is en dat creativiteit rijmt op frisheid. Vandaar dat

nieuwkomers kansen krijgen. De onafhankelijke filmer Damien Chazelle mocht het scenario van *The Last Exorcism part II* pennen en kortfilmer Fede Alvarez mocht als eerste langspeelfilm *EVIL DEAD* maken. Want wie kende Sam Raimi toen de latere regisseur van *Spider-Man* en *Drag me to*

Hell in 1981 debuteerde met de lowbudget horrorprent *THE EVIL DEAD*? En heeft die nobele onbekende niet gezorgd voor een markante film die een generatie filmmakers beïnvloed heeft? In de jaren 70 en 80 liep voor heel wat cineasten (Cronenberg, Carpenter, Romero,...) de weg naar

THE EVIL DEAD (1981)

THE EVIL DEAD (2013)

cinema via horror. “Producent Rob Tapert zei dat onze eerste onafhankelijke film een griezelfilm moest zijn,” stelt Raimi in zijn dvd-commentaar, “want hij had het uitgezocht en dacht dat dergelijke films goedkoop gemaakt konden worden en gewild waren bij een groot publiek.” Bovendien waren er nog gunstige factoren; de VS telde toen veel regionale distributeurs, het drive-in circuit was belangrijk en de filmkeuring liet horror ongemoeid. Pas toen THE EVIL DEAD afgewerkt was zou Raimi verstrikt raken in de ‘videonasties’-rel in Groot-Brittannië wat aanzette om voor de sequel resoluut de humoristische kaart te trekken.

Volgens Eli Roth, die met het oog op *Cabin Fever* de mosterd bij Raimi haalde, “werd THE EVIL DEAD gemaakt met liefde voor het horrorgenre en tegenwoordig worden er niet veel van zulke films gemaakt”. De premisse was alleszins simpel – vijf studenten gaan naar een afgelegen vakantiehuisje in een bos en laten ongewild een monsterachtig kwaad los dat uit is op totale vernietiging –, de effecten door het beperkte budget rudimentair maar de genadeloze slachting zorgde voor gruwel en walging. Raimi lapte nochtans alle conventies aan zijn laars. Met Bruce Campbell was een man de *damsel in distress*, vijf minuten intro gevolgd door tachtig minuten gruwel was *not done*, het ene (te) gekke shot volgde op het andere, het verhaal was verwarrend (met zombies en een levend woud) en de angstaanjagende verkrachting van een meisje door het bos viel uit de toon.

Dat de film niet alleen een succes maar ook een cultklassieker werd heeft te maken met externe factoren (Stephen King die THE EVIL DEAD omschreef als een van de meest walgelijke én originele films ooit) maar ook met de kwaliteiten van de film. Zo is de *gore* niet alleen sprookjesachtig cartoonesk maar wordt het bloederige geweld ook gecombineerd met dramatische motivering voor de personages. Bovendien slaagt Raimi erin de empathie van de kijker te doen switchen

tussen de slachtoffers (met een accent op de pijn van gruweldaden) en de monsters (de camera toont het standpunt van de demonen via een travelling over water en door het bos richting hut). Van sadistisch voyeurisme is geen sprake. “THE EVIL DEAD had geen goed verhaal of goede dialogen,” stelt Tapert, “de film moest het hebben van zijn expliciete kwaliteit, van fantasie, van hoe hij het publiek meeneemt naar iets wat ze niet kennen via een wilde, overdreven rit.”

EVIL DEAD komt aan het einde van een cyclus remakes die een decennium overspant. Op gang getrokken door *The Texas Chainsaw Massacre* van Marcus Nispel in 2003 en *Dawn of the Dead* van Zack Snyder in 2004 en gevolgd door o.m. *The Hills Have Eyes*, *The Last House on the Left*, *Halloween*, *When a Stranger Calls*, *Prom Night*, *It’s Alive* en *Piranha 3D*. Films van ongelijke kwaliteit die één ding gemeen hebben: gedreven door de ‘wet’ van de 9-jarige generaties gaan ze ervan uit dat het publiek de originele versie niet heeft gezien of alleszins vergeten is. Dat is niet zo bij EVIL DEAD dat inspeelt op vertrouwde met Raimi’s film. Zo is er een scène waar het ‘book of the dead’, het magische boek dat de demonen oproept (“I read a passage from that book and unleashed something evil” zegt de onmachtige intellectueel van dienst), niet in vlammen wil opgaan (het in brand steken van dit boek bood bij Raimi een uitweg). Een andere twist op een vertrouwd gegeven is dat de heldin hier voormalige junkie Mia is en niet haar broer-met-schuldgevoelens (“Ik had er voor jou moeten zijn”) David. Door twijfel te zaaien over Mia’s geestelijke gezondheid (haar moeder belandde in een krankzinnigengesticht) doet Fede Alvarez de gruwel balanceren op de grens tussen waanzin en bezetenheid, tussen permanente en tijdelijke gewelddadigheid. En plaatst hij i.t.t. Raimi de gruwel ook in de mens, met demonen die zich “als bloedzuigers hechten op de ziel”.

Hier sluit de cineast aan bij de huidige angstcultuur, waarbij het kwaad gezien wordt als een

virus dat verspreid wordt door fanatici (lees: terroristen tuk op totale verwoesting). Alvarez hergebruikt beelden uit Raimi’s film (de bezeten zuster die de ketting van het kelderluik oplicht om haar vrienden te begluren) maar verzint ook een flinke dosis vieze en geschifte beelden (een bloedhete douche, een besmette arm die geamputeerd wordt met een broodmes). “The only way is the hard way”, zegt David wanneer hij Mia begraaft; dat extremisme vormt de motor van EVIL DEAD. Geweld is nooit grappig, opwindend of beangstigend; het is gewoon walgelijk en apocalyptisch. Seksualiteit wordt verbonden met macht, vernedering en misbruik (Alvarez herneemt de verkrachting door het woud, door Raimi achteraf als een vergissing beschouwd). De “Die, go back to hell bitch” kettingzaag-conclusie is niet louterend maar afmattend. Het is geen toeval dat ook de blaas van een van de jongeren niet bestand is tegen zoveel kwaad en gruwel. De zelfverminking die volgt doet ons veeleer walgen dan lachen. Daar waar Raimi werkte met theatrale *grand guignol* en metaforen (de Vietnamoorlog resoneert nog na) legt Alvarez op fysieke, viscerale wijze de vinger op gruwel in griezelige post 9/11-tijden. Tijden waarin beelden van dood en martelingen een viraal leven zijn gaan leiden. ✘

DVD: THE EVIL DEAD; Sam Raimi; USA 1981; 82'; met Bruce Campbell, Ellen Sandweiss, Sarah York; FILM: ★★★ / EXTRA'S: ★★★★★ (audiocommentaar, making of, verwijderde scènes); dis. Sony

FILM: EVIL DEAD; Fede Alvarez; USA-NZL 2013; 92'; met Jane Levy, Shiloh Fernandez, Lou Taylor Pucci; FILM: ★★★; dis. Sony

OBERHAUSEN FILMFESTIVAL 2013

Films die vragen stellen

Of het de gekleurde lintjes zijn van de ruim duizenden geaccrediteerde filmprofessionals of de omvangrijke catalogus aan experimentele, dan wel politiek geladen filmpjes... Wat vaststaat, is dat het kortfilmfestival van Oberhausen – waar zestig jaar geleden de Nieuwe Duitse Cinema boven het doopvont werd gehouden – het walhalla is voor de kortfilmmaker. En voor de filmcriticus. — SARAH SKORIC

Het is in deze naar verluidt derde armste regio van Duitsland dat festivaldirecteur Lars Henrik Gass toelichting geeft bij zijn visie op het gerenommeerde kortfilmfestival van Oberhausen: “Filmfestivals beloven een oriëntatie te zijn in een verwarde wereld; door ontmoetingen te creëren, achtergrond te bieden en een hoge concentratie aan films te vertonen.” Maar ook het groter geheel, onder de vorm van een ruimer maatschappelijk kader, vindt zijn weg naar de debatten op het festival: is er nog plaats voor experimentele films, en waar? Als bioscoopfilm? Zelden. Als kunstobject in bezit van een verzamelaar (en de invloed daarvan op de prijs)? Of veeleer puur als internetproduct (en welke hybride vormen ontstaan er zo?). Aan dat laatste wijdt het festival een heel programmaluik, want los van de competitieprogramma’s is er het Flatness-programma, dat focust op “Cinema after the internet”. Lees als: uitgevlakte emoties die worden opgeroepen door vluchtige internet filmpjes. Kijk als: filmreflectieve experimenten waarbij vooral THE LEMON TASTE OF APPLE blijft, een documentaire oorlogs-/muziekclip over rellen in Irak, waarin het begrip ‘klappen op straat’ een dubbele betekenis krijgt. Ook te onthouden: het op Allen Ginsbergs Howl gebaseerde I’M WITH YOU IN ROCKLAND; door een hypnotiserend herhalen van de slagzin “how do

you say” en een uitgepuurd zwart beeld geeft de Zweedse filmmaker Karl Holmqvist een kroniek op een eeuw aan actualiteit en popcultuur. Geen crisis hier, meent de festivalorganisator. Want ondanks een aanscherpen van de inzendingcriteria is er dit jaar zelfs een nieuw record: 6700 ingestuurde films. En dat grote heterogene filmaanbod wordt in Oberhausen gekanaliseerd in verschillende programma’s, strijdend voor talloze prijzen. De Poolse animatiefilm ZIEGENORT, zeer terecht de hoofdprijs, verbaast door zijn scherp zwart-wit spel met lijnen, vlakken en perspectieven. Een intrigerend verhaal over een eenzame half-jongen-half-vis leidt de camera, vanuit verschillende standpunten, over bamboe, langs rivieren en door donkere straten. Polen doet het goed, zo blijkt, want ook filmmaker Pawel Ziemiński kreeg met zijn ROGALIK door de internationale jury een plaats op het palmares (Speciale vermelding). Breiende oma’s, kinderen, rokende jongeren, dj’s, kinderen, oma’s, kinderen, speelgoed, kinderen kinderen kinderen... In ROGALIK kruipt de kijker als buitenaardse observator doorheen verschillende huishoudens. Of is het maar één huishouden, één familie (en vele kinderen)? YELLOW FEVER van Ng’endo Mukii werd door de Oecumenische jury gelauwerd voor haar technische uitwerking (een mix van animatie, pixelatie en dans) en maatschappelijke waarde. De film is immers

een kritisch pamflet tegen de verwestering van Zwart-Afrika, en dan vooral tegen een nieuw onthutsende rage waarbij Afrikanen gevaarlijke peroxide-huidcrèmes opsmeren met als doel... blank te worden. “Ik gebruikte animatie omdat ik niet wou dat mijn familie zo in beeld kwam. Maar wat je hoort zijn echt hun conversaties”, aldus de filmmaakster. Jammer genoeg geen prijs voor de Zweed Magnus Bartas (won de Grote Prijs tijdens Oberhausen 2010 voor *Madame & Little Boy*) en zijn BIOGRAFI, waarin twee droogkomische ambtenaartypes steriele monologen (met elkaar?) voeren aan weerskanten van een projector. Een visuele uitblinker door de combinatie van horizontale pan, klinisch beeld, maar vooral – tekstueel – van een unieke diepgang. En verder? Het festival bouwt voort aan een filmfonds voor artiestenfilms, toert internationaal rond met een apart best-of-programma, distribueert haar beste kortfilms en biedt een online handelsplatform aan voor jonge filmmakers. Het is nu al uitkijken naar mei 2014: een feestelijke jubileumeditie want het festival blaast dan zestig kaarsjes uit! ✕

PALMARES

Grote prijs

OFF-WHITE TULIPS van Kirik Beyaz Laleler (Turkije, Duitsland)

Hoofdprijs

ZIEGENORT van Tomasz Popakul (Polen)

Fipresciprijs

BUFFALO DEATH MASK van Mike Hoolboom (Canada)

Oecumenische juryprijs

NATION ESTATE van Larissa Sansour (Denemarken, Palestina)

Prijs van de kinderjury

YIM & YOYO van Anna van Keimpema (Nederland)

